

Prentenboeken: de basis van de 21ste-eeuwse vaardigheden

Boeken brengen meer dan taal alleen

Met voorlezen stimuleer je de taalontwikkeling, dat is welbekend. Maar weet je dat (prenten)boeken zo veel meer te bieden hebben? Door regelmatig voor te lezen, kinderen zelf te laten kijken en lezen en bewust een brede keuze aan boekgenres aan te bieden, werk je ontspannen aan veel aspecten van de ontwikkeling. Je kunt zo een heuse leescultuur creëren in je opvang of klas. En weet je dat je hiermee een basis legt voor de 21ste-eeuwse vaardigheden? Daarvan hebben kinderen hun hele leven plezier!

Het (voor)lezen van boeken koppelen aan de 21ste-eeuwse vaardigheden is misschien niet meteen voor de hand liggend. Maar het is wél heel inspirerend en bemoedigend, als je je bedenkt hoe breed je kinderen op weg helpt in hun ontwikkeling met zoiets eenvoudigs als een boek. De term 21ste-eeuwse vaardigheden gaat alweer even mee en slaat op de waardevolle vaardigheden die kinderen nodig hebben voor beroepen in de (nabije) toekomst, om zich staande te kunnen houden in de maatschappij. Er bestaan duidelijke ideeën over welke *skills* kinderen daarvoor nodig hebben en hoe het onderwijs hierop kan inspelen. Denk bijvoorbeeld aan leren communiceren, samenwerken en kritisch

denken (zie infographic). Jonge kinderen leggen hiervoor al de basis bij jou in de opvang. Kees Broekhof, taalexpert en senior adviseur bij Sardes, licht toe aan welke vaardigheden het lezen van (prenten)boeken een bijdrage levert.

Voor het leren gericht kijken en luisteren, verbanden leggen en problemen oplossen (Kritisch denken en probleem-oplosvaardigheden)

Kees Broekhof: 'Tijdens voorlezen komt er informatie via verschillende kanten bij het kind binnen. Het moet goed kijken, goed luisteren en het moet die gegevens combineren om het verhaal te begrijpen.'

Voorlezen en over het boek napraten leert kinderen heel goed om informatie verwerken in hun hoofd en om daar conclusies aan te verbinden. Ze leren samenhang te zien en leren een verhaal te relateren aan hun eigen leven, aan de werkelijkheid. Deze vaardigheden kun je bijna niet op een andere manier stimuleren. Als je vraagt: 'Hoe denk je dat dit verhaal verdergaat?', dan is dat een denkvraag van jewelste! Dan moet dat kind zich op één moment een beeld vormen van verschillende aspecten: wat heb ik tot nog toe gehoord, waar zijn we nu aanbeland, wat is het probleem en hoe zou dit logisch verdergaan? Leren kritisch denken hoort hier ook zeer zeker bij. Daar zijn prentenboeken echt ontzettend goed bruikbaar voor. *Het kartonnen kasteel* is een mooi voorbeeld waarin kinderen informatie moeten verwerken en leren kritisch te denken. Er is in dit boek een verhaal in de tekst en een ander verhaal dat zich in de illustraties afspeelt. Al lezende trekken kinderen conclusies door de voorkennis die ze al hebben en door die met het verhaal te verbinden. Als je kinderen zo ver kunt krijgen dat ze dat inzien, dat er in de tekst iets anders gebeurt dan in de platen en wat de samenhang daartussen is, dan is dat gewoon de hogeschool van denken! Zo

'Voorlezen en over het boek napraten leert kinderen heel goed om informatie te verwerken in hun hoofd en om daar conclusies aan te verbinden'

worden taal en denken heel mooi met elkaar verbonden.

Veel prentenboeken hebben een centraal probleem. Hoe zou het komen dat *Het luie lieveheersbeestje* niet kan vliegen? Hoe zou ze dat kunnen leren? Als je dat probleem met de kinderen bespreekt, geef je ze volop gelegenheid om 'probleemoplossend' te leren denken.'

Voor het leren communiceren, onder woorden brengen wat je ziet en vindt (Communiceren)

Kees: 'Prentenboeken zijn goud waard om kinderen te leren communiceren, daar geven ze zoveel kansen voor. Je praat eerst met kinderen *over* het verhaal om het beter te begrijpen: wat zie je en wat doet Beer daar? En je praat met ze *naar aanleiding* van het verhaal, om het verhaal te duiden en te koppelen aan hun eigen beleveniswereld. Hoe kwam het nou dat die jongens ruzie hadden? Wat kunnen ze doen om ervoor te zorgen dat ze geen ruzie meer krijgen? Zou jij dat ook doen? Dan ontstaan er taalrijke, authentieke gesprekken. Als je kinderen tijdens een gesprek allerlei gedachten ontlokt, breng je ze op het spoor van nieuwe ideeën en inzichten. Kinderen willen die gedachten heel graag onder woorden brengen. Denk hierbij ook zeker aan het gebruik van informatieve boeken, die vergeten mensen nog wel eens. Deze boeken geven kinderen toegang tot de echte wereld, tot interessante deelonderwerpen die je thematisch kunt inzetten. Dan kun je samen praten over bijvoorbeeld hoe het komt dat het kan regenen, dat het waait. En deze boekeninformatie kun je laten aanvullen met de ervaringen van de kinderen zelf, daar hebben ze altijd iets over te vertellen. Kinderen die nog weinig taal produceren kunnen ook prima communiceren met hun lichaam. Dat kun je stimuleren door het verhaal met de kinderen na te spelen. Dat kunnen ze heel makkelijk en heel

WIN!!!

Geef een prentenboek cadeau!

Vaak in aanraking komen met boeken is voor alle kinderen onmisbaar. Daarom maakt de stichting Geef een (prenten)boek cadeau het mogelijk om in april de bestseller *Raad eens hoeveel ik van je hou* te kopen en cadeau te geven voor € 2,-. KIDDO ondersteunt deze actie om professionals, kinderen en hun ouders in de kinderopvang te bereiken. Want ook bij jullie komen kinderen voor wie boeken geen gemeengoed zijn, die thuis niet elke dag lezen en niet in de bibliotheek of boekhandel komen.

Help jij deze kinderen en hun ouders aan een nóg betere start en aan een prachtig boek voor heel veel leesplezier? Ga naar de lokale (online) boekhandel en bestel exemplaren voor de kinderen in jouw groep of bij jou thuis. Kijk voor alle informatie op www.geefeenprentenboekcadeau.nl.

KIDDO helpt je op weg en doet alvast drie exemplaren cadeau aan haar lezers. Kans maken? Stuur een mail naar mailenwin@kiddo.net. Vermeld de boektitel in de onderwerpregel en vergeet niet je adres te vermelden. Doen!

goed. Ze kunnen allemaal tegelijk de hoofdrol spelen terwijl jij het verhaaltje vertelt. Dan hoeven ze nog helemaal niks te zeggen. Als je het verhaaltje een paar keer hebt gelezen, kun je rollen verdelen met acteurs en publiek en een verteller erbij. Dit zijn allemaal manieren om kinderen te laten communiceren naar aanleiding van verhalen.'

Voor het ontdekken van de wereld en je hierin staande kunnen houden (Sociale en culturele vaardigheden en zelfregulering)

Kees: 'Het werken aan sociale en culturele vaardigheden door boeken gebeurt op twee manieren. De eerste is via de inhoud van boeken. Kinderen lezen in verhalen hoe mensen zich gedragen, ze begrijpen door de context wat grappig, stout of dom gedrag is. Ook zijn er boeken die expliciet gaan over culturen, over hoe mensen eruitzien en leven, vroeger, nu, in het leven van het kind om hem heen en in andere landen. Kinderen

kunnen zichzelf en hun vriendjes herkennen in de illustraties. Er zijn boeken die zich afspelen in musea of in de bibliotheek of boeken over kunstenaars. Dat is heel verrijkend voor veel kinderen.

De tweede manier is via het voorlezen en hierover napraten, wat vaak gebeurt in kleine groepjes. Kinderen leren zo om te luisteren, te wachten op elkaar en rekening te houden met elkaar en elkaars standpunten. Zo oefenen ze dus belangrijke sociale en culturele vaardigheden. Luisteren naar een voorlezer en praten over boeken biedt kinderen gelegenheid om zelfregulering te trainen. Om kinderen te oefenen in impulscontrole is voorlezen dus een heel goede activiteit. Ik zie vaak in de praktijk dat jonge kinderen langer geconcentreerd blijven bij voorlezen dan bij andere activiteiten. Dat is de kracht van het verhaal. We onderschatten dat zo gauw, maar er gaat zo'n enorme aantrekkingskracht uit van verhalen, die je meenemen naar andere werelden. Kinderen

willen graag weten hoe het verdergaat. Dat blijft fascinerend om te zien.'

Voor het prikkelen van de fantasie en creativiteit (Creatief denken)

Kees: 'Prentenboeken en verhalenboeken voor jonge kinderen zitten boordevol fantasie en creativiteit. Neem *Garage Gust*, waarin garagehouder Gust de gekste problemen oplost met de gekste spullen, of *Na-apers*, waarin de rollen van apen en mensen worden omgedraaid. Soms is creativiteit zelfs het onderwerp van het verhaal, zoals in *Krokodil en het meesterwerk*, met bijna filosofische gesprekken over kunst, en *Frans Haas, een reis door schilderijenland*, waarin schilderijen de revue passeren. Door dit soort boeken maken kinderen kennis met andere werelden dan de wereld waarin zij leven. Ze ervaren het plezier van fantasievolle verhalen met ongebruikelijke personages en gebeurtenissen. Maar fantasie en creativiteit zitten natuurlijk ook in de kinderen zelf. En die worden niet alleen geprikkeld door dit soort verhalen,

maar ook door met kinderen te praten over problemen in het verhaal en welke alternatieve oplossingen er zouden zijn of hoe het verder gaat. Dan stimuleer je ze iets nieuws te bedenken waarvoor ze elementen uit het

De peuters en begeleidsters van Kindcentrum Atalanta (Forte Kinderopvang) hebben van *Raad eens...* een heus Valentijnsthema gemaakt. Ook ideaal voor Moeder- of Vaderdag!

'Prentenboeken en verhalenboeken zitten boordevol fantasie en creativiteit'

boek gebruiken en elementen uit hun eigen wereld, die ze combineren om een oplossing te bedenken.'

Voor het combineren met allerlei (digitale) middelen (Digitale geletterdheid)

Kees: 'Er gaat niets boven het lezen van prachtige boeken maar het is ook goed om te weten dat je boeken goed kunt combineren met digitale mogelijkheden. Er is veel commentaar op het feit dat kinderen zoveel tijd achter schermpjes doorbrengen. Ik begrijp die kritiek, maar we moeten dat niet overdrijven. Als je kwalitatief digitaal materiaal gebruikt, zoals goede geanimeerde prentenboeken, of het voorlezen en spelen combineert met een ondersteunend kort filmpje of app bij een thema waaraan je werkt, zorg je zelf voor een goede balans. Daarin moet je dus gericht sturen en een bewust beleid hanteren, ter ondersteuning van je educatieve aanbod. We weten uit onderzoek dat digitale prentenboeken een enorme boost kunnen geven aan de taalontwikkeling, qua woordenschat en verhaalbegrip. Als je hoort dat de heks met haar toverstafje "zwaait" en je ziet haar tegelijkertijd op het scherm bewegen, dan is dat woordje meteen glashelder. Met een stilstaande afbeelding werkt dat niet, je ziet hier echt de meerwaarde van bewegend beeld.'

Voor ontspanning, plezier en fijn contact

Kees: 'Ontspanning, plezier en verbondenheid vinden we niet op de lijst 21ste-eeuwse

vaardigheden, maar zijn broodnodig om te kunnen genieten van het leven en van onze relaties met anderen. Kinderen aan wie je voorleest, ontspannen zich terwijl ze genieten van spanning, humor, liefde... En dat gebeurt vaak tijdens een warm en fijn contact met de volwassene. Hoe prettig dat contact verloopt, bepaalt de kracht van dat moment, want een goede relatie tussen kind en volwassene is een voorwaarde voor ontwikkeling en leren. Er zijn trouwens heel wat verhalen waarin die relatie onderwerp is van het verhaal, bijvoorbeeld *Raad eens hoeveel ik van je hou*. Ook de relatie tussen kinderen onderling is natuurlijk belangrijk. Door kinderen met elkaar in gesprek te brengen en samen te laten werken bij activiteiten naar aanleiding van het boek, bevordert je die onderlinge band. Deze zaken zijn altijd belangrijk geweest en dat zal in 21ste eeuw niet veranderen.'

Met dank aan Forte Kinderopvang

Meer digitaal doen met een prentenboek!

Benieuwd hoe je op een goede manier digitale media kunt inzetten in combinatie met *Raad eens hoeveel ik van je hou*? Kind & Media heeft speciaal voor de actie Geef een (prenten)boek cadeau een thema-uitwerking bij dit boek gemaakt. Je kunt de thema-uitwerkingen voor peuters, kleuters en en kinderen in de buitenschoolse opvang downloaden vanaf www.kindmedia.nl/aan-de-slag. Laat je inspireren door de combinatie van online en offline activiteiten en ga er direct mee aan de slag!

Meer weten?

Kees Broekhof en Maryse Nijhof-Broek schreven de brochure *Meer voorlezen, beter in taal* voor Boekstart, over de effecten van lezen op kinderen, het werken aan leesplezier en de schoolopbrengsten. Download de brochure via www.kunstvanlezen.nl/brochures en bekijk ook het interessante college van Kees op www.youtube.com/watch?v=JbQcAskw3TE. Meer info over de 21ste-eeuwse vaardigheden vind je op sardes.nl/21ste-eeuwse-vaardigheden-po, waar je ook een Sardes Special over dit onderwerp kunt bestellen. Of kijk op curriculumvandetoekomst.slo.nl/21e-eeuwse-vaardigheden

